

PROF. DR. HAMZA EROĞLU

1922 yılında Adana'da doğmuştur. Mütevazı bir ailenin en büyük çocuğudur. Babası Mehmet Salih Eroğlu, aydın, ileri görüşlü, edebiyata, özellikle şiire meraklı bir kişidir. Birinci Dünya Savaşı'nın yedek subaylarından. Millî Mücadele döneminde Adana'da vazife almıştır. Toroslarda çete savaşı yapan mücahitlere, Karaisalı'da görevli olarak hizmet etmiştir. Fransızlarla akdedilen Ankara Anlaşması sonu, Güney illerimiz ve Çukurova özgürlüğüne kavuşmuş, Karaisalı'daki hizmet sona ermiştir. Adana'nın Misis nahiyesine ilkokul öğretmeni ve okul müdürü olarak tayin edilen Mehmet Salih Eroğlu, asıl meslekî hizmetinde görev almıştır. Babası, oğlu Hazma Eroğlu'nun iyi yetişmesinde ve eğitiminde çok etkili ve yararlı olmuştur.

Hamza Eroğlu, ilk, orta ve lise eğitimini Adana'da yapmıştır. Tarihî bir eğitim kuruluşu olan Adana Erkek Lisesi, güçlü eğitim kadrosu ile Hazma Eroğlu'nun üzerinde çok etkili olmuştur. Özellikle edebiyat hocası Arif Nihad Asya, Tarihçi Aziz Bey, Coğrafyacı Sabri Bey öğrencilere Atatürkçü ve milliyetçi duygular aşılamışlardır.

Prof. Dr. Hazma Eroğlu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra, doktora eğitimine duyduğu özlemi, babasının ve annesinin de teşviki ile harp yıllarının sıkıntılı günleri içerisinde ve zor şartlar altında İsviçre'de gerçekleştirmiştir.

1949 yılında İsviçre'nin Neuchatel Üniversitelerinde, Milletlerarası Hukuk alanındaki doktora tezi ile yurda dönen Eroğlu, 1950 yılından itibaren İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde asistan olarak vazife yapmıştır. Askerlik hizmetinin ardından 1956'da doçent olmuştur. Bu arada, askerlik hizmetinden hemen sonra Adana Ticaret ve Sanayi Odası Genel Sekreterliği'nde vazife almış olması, politika yolunda bir ara hizmet basamağını oluşturmuştur.

1957 yılında CHP Adana Milletvekili seçilen Eroğlu, 27 Mayıs 1960 devrimine kadar T.B.M.M.'de yasama görevini üstlenmiştir.

Eroğlu, 27 Mayıs 1960 Devriminden sonra kurulan temsilciler meclisinde (Kurucu Mecliste), CHP'nin kontenjanından üye seçilmiştir. Bir yıl gibi kısa süre ömürlü olan, Temsilciler Meclisi'nin en önemli görevi, çağın gereklerine cevap veren yeni bir Anayasa hazırlamak olmuştur. Eroğlu, gerek 1957-1960 Meclisinde, gerekse Temsilciler Meclisinde Dışişleri Komisyonunda görev almış, ayrıca Temsilciler Meclisinde de Komisyon Sözcülüğünü üstlenmiştir. Bu görev Eroğlu'nun uzmanlık alanı olan Milletlerarası Hukuk dalında

çalışmalarına yardımcı olmuştur. Eroğlu'nun CHP'de son görevi Yüksek Haysiyet Divanı Üyeliği olmuştur. Temsilciler Meclisi'nin görevinin sona ermesi ile Eroğlu, aktif politikadan uzak kalarak, akademik kariyerine, Ankara İktisadî ve Ticari İlimler Akademisi'nde öğretim üyesi olarak devam etmiştir. 1966 yılında profesör olan Hazma Eroğlu, 1971-1973 yıllarında Ankara İktisadî ve Ticari İlimler Akademisi Başkanlığı görevini üstlenmiştir.

12 Eylül 1980 hareketinden sonra kurulan Danışma Meclisine Ankara'dan üye seçilmiştir. 1961-1981 yılları arası Polis Akademisi'nde (eski Polis Enstitüsü), Türk Devrim Tarihi ve Devletler Umumî Hukuku (Milletlerarası Hukuk) derslerini, yirmi yıl süre ile vermiştir. Ayrıca, Orta-Doğu Teknik Üniversitesi'nde (1974-1976) üç yıl, Çukurova Üniversitesi'nde özellikle Ziraat Fakültesi'nde üç yıl Türk Devrim Tarihi derslerini vermekle görevli olmuştur.

Atatürk'ün doğumunun 100. yılında kurulan Atatürk'ün doğumunun 100. yılı kutlama Millî Komisyonu'nda da üye olarak görev yapmıştır. Danışma Meclisi Üyesi olan Eroğlu, Danışma Meclisinin görevinin sonuçlanması ile tekrar akademik çalışmalarına devam etmiştir.

Ankara İktisadî ve Ticari İlimler Akademisi'nin kurduğu çeşitli fakülte ve yüksek okulların oluşturduğu bu dev kuruluş, kanunla üniversiter nitelik taşıyarak, Gazi Üniversitesi'ne dönüşmüştür.

Gazi Üniversitesi'nin oluşmasında, kuruluş ve eğitim elemanları bakımından temel kuruluş, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi olmuştur. Eroğlu ve arkadaşları, hep birlikte, 1973'te kurdukları fakültelerle ve yüksek okullarla Üniversiteleşmenin büyük gayretini göstermişlerdir.

Eroğlu, Danışma Meclisi'nden sonra, Gazi Üniversitesine bağlı İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde lisans ve lisans üstü derslerine devam etmiştir. Aynı süreler içinde Gülhane Askeri Tıp Akademisinde Türk Devrim Tarihi dersleri vermiştir.

Eroğlu'nun son görevi, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'nun üst kuruluşu olan Yüksek Kurul'da üye olarak vazife almak olmuştur.

Şu anda emekli olan Hazma Eroğlu, çalışmalarına özellikle evinde kurduğu kütüphanesinde devam etmektedir.

Eroğlu ve eşi de Adanalıdır. Üç çocukları ve üçte torunları vardır.

PROF. DR. HAMZA EROĞLU'NUN YAYINLARI

I- Kitaplar

- 1- La Representation Internationale En Vue de Proteper les Interets des Belligerants, Doktora Tezi, Neuchatel, 1949, 1605.
- 2- Harbin Milletlerarası Andlaşmalara Tesiri, (Basılmamış Doçentlik Tezi) Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul, 1953.
- 3- Gerçek Yönüyle Atatürkçülük (Türk Devriminin Temel Prensipleri ve Cumhuriyet Rejimi), Kardeş Matbaası, 1965, Ankara, 221 s.
- 4- Türk Devrim Tarihi, Kardeş matbaası, Ankara, 1967, 3045. Eserin 2. baskısı 3705 olarak 1970'de, 3. baskısı 4095 olarak 1974'de, 4. baskısı 4515 olarak 1974'de, 5. baskısı 4555 olarak 1977'de basılmıştır. Her baskıda yeniden gözden geçirilmiş ve genişletilmiştir.
- 5- Atatürkçülük El Kitabı, Olgaç Matbaası, Ankara, 1981, 299 s. (Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı Anısına Çıkarılmıştır).
- 6- Atatürkçülük ve Devletçilik, Ankara, 1981, Olgaç Matbaası, 215 s., (Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı Anısına Çıkarılmıştır).
- 7- Türk İnkılap Tarihi, İstanbul, 1982, Milli Eğitim Basımevi, birinci basılış, 5595. Kitabın ikinci basılışı özel olarak basılmıştır. Eser yeniden gözden geçirilmiş ve genişletilmiştir. Ankara, 1990, Savaş Yayınevi 587 s.
- 8- Atatürk ve Milli Egemenlik, Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1987, 85 s. Eserin 2. baskısı Ankara, 1998, 85 s., aynı eser Aynı eser Almanca'ya çevrilmiştir. Atatürk Unal Die Nationale Souverömtöt. (Çev. Kürşad M. Özhan), Ankara, 2000, 150 s.
- 9- Atatürk ve Cumhuriyet, Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1989, 100 s., Aynı eserin 2. baskısı, Ankara, 1998, 165 s., aynı eserin 3. baskısı, Ankara, ...
- 10- Atatürk ve Milliyetçilik, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1992, 103 s.
- 11- Atatürk, Hayatı ve Üstün Kişiliği, Kültür Bakanlığı, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1997, 340 s. (1. Baskı **Atatürk'ün Hayatı** adıyla basılmıştır) 2. baskı eklemeli olarak 1994 yılında yayınlanmıştır.
- 12- İdare Hukuku Dersleri, C. I, Genel Esaslar, Kardeş Matbaası, Ankara, 1969, 252 s., 2. baskı İdare Hukuku Dersleri, Sevinç Matbaası, Ankara, 1972, 425 s., 3. baskı İdare Hukuku, Genel Esaslar, İdari Teşkilat ve İdarenin Denetlenmesi, Kalite Matbaası, Ankara, 1978, 501 s., 4. baskı İdare Hukuku, Genel Esaslar, İdari Teşkilat ve İdarenin Denetlenmesi, Feryal Matbaacılık, Ankara, ..., 5. baskı

İdare Hukuku, Genel Esaslar, İdari Teşkilat ve İdarenin Denetlenmesi, Ankara 1985, 516 s.

Milletlerarası Hukuk

- 13- Devletler Umumi Hukuku, El Kitabı, Ankara, 1979, Kalite matbaası, 313 s., 2. baskısı Ankara, 1984, Olguç Matbaası, 303 s., 3. baskısı Adem Yayıncılık, Ankara, 1991, 308 s.
- 14- Kıbrıs Uyuşmazlığı ve Kıbrıs Barış hareketi, Ankara, 1975, Emel Matbaacılık, 320 s.
- 15- Kıbrıs Türk Federe Devleti Kuruluşu Anayasası ve Bağımsızlığı, Tisa Matbaacılık Sanayi, Ankara 1976, 261 s.
- 16- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni Yaratıcı Tarihi Süreç ve Son Gelişmeler, Ankara Ticaret Odası, Ankara, 2003, 79 s.

II- Makaleler

- 1- Milletlerarası Polis ve Andlaşmalar, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Cilt, XX, Sayı, 1-4, yıl, 1954.
- 2- Kuzey Atlantik Paktı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt XXI, sayı 1-4, İstanbul, 1957.
- 3- Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri İki İşbirliği Anlaşması, Milletlerarası Münasebetler Türk Yıllığı, 1960, I., s. 23-64.
- 4- La Constitution Turque de 1961 et Les Relations Internationales, Milletlerarası Münasebetler Türk Yıllığı, 1961, s. 62-90.
- 5- Türkiye ile A.B.D. arasında İmzalanan 3 Temmuz 1969 Tarihli İkili Temel Anlaşma, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, C. II, sayı 1, Ankara, 1970.
- 6- Devlet Kurucusu Atatürk Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, C. III, sayı 2, ...
- 7- Türk Devriminin Milli Değeri, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, C. 5, sayı 2, s. 11 ve devamı.
- 8- Yurtta Sulh, Cihanda Sulh, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C. I, Mart 1985, sayı 2, s. 435-449.
- 9- Şerefli Bir Tarih: Lozan, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C. I, sayı 3, s. 805-811.
- 10- İsmet İnönü ve I. ve II. İnönü Muharebesinin İçerde ve Dışarda Etkileri, C. II, Kasım 1985, sayı 4, s. 65-83.
- 11- Milli Birlik ve Beraberlik, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C. III, Kasım 1986, sayı 7, s. 85-99.
- 12- Türkiye Cumhuriyeti'nin İlanı, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, c. VI, Kasım 1989, sayı 16, s. 7-26. Aynı makale, aynı derginin C. XIX, sayı 56'da aynen yayınlanmıştır.

- 13-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni Yaratan Tarihi Süreç ve Son Gelişmeler, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C. XVIII, Kasım 2002, sayı 54, s. 735-793.
- 14-Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'nun Hukuki Durumu İle İlgili Görüş ve Düşünceler, Türk Dili, c. II, sayı 412, Nisan 1986, s. 304-317.
- 15-İnkılap Nedir?, Türk Dili, C. LIV, sayı 431, Kasım 1987, s. 217-230.
- 16-Türk-Bulgar İlişkileri ve 18 Ekim 1925 Tarihli Dostluk Andlaşması, Belleten, C. I, sayı 201, Aralık 1987, s. 1339-1347.
- 17-Atatürk ve Devletçilik, Belleten, C. II, Kasım 1988, Atatürk Özel Sayısı, sayı 204, s. 833-848.

III- Kolektif Yayınlar

- 1- Atatürk Yolu, Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı münasebetiyle Prof. Dr. Turhan Feyzioğlu koordinatörlüğünde Prof. Dr. Mustafa Aysan, Prof. Dr. Hazma Eroğlu, Prof. Dr. İsmet Giritli, Prof. Dr. Mehmet Gönlübol tarafından hazırlanmıştır. Prof. Dr. Hazma Eroğlu, "Atatürk'e göre millet ve milliyetçilik" başlıklı çalışması ile katkıda bulunmuştur. Oto marsan Kültür yayını, İstanbul, 1981, s. 359.
- 2- Atatürk ve Türk Toplumunu Türkiye Ziraî Donatım Kurumu Yayını, 100. Yıl Armağanı, Ankara, 1981, s. 383. (Hazma Eroğlu'nun bölüm dörtteki incelemesi, Atatürk ve Devrimleri, bölüm beşteki incelemesi ise, Türk İnkılabının Milli ve Evrensel Değerine aittir.)
- 3- Atatürk's Way (Atatürk yolu adlı eserin İngilizce çevirisidir.) Oto marsan Kültür Yayını, İstanbul 1982, s. 384.
- 4- Atatürk ve Ankara, Ankara Ticaret Odası Yayınıdır. Ankara, 1988, (Hazırlayan: Prof. Dr. Hazma Eroğlu, 'Atatürk ve Ankara' başlıklı yazı, s. 21-45), s. 153.

Kolektif Eserler

- 5- Bulgaristan'da Türk Varlığı, Bildiriler, 7 Haziran 1985, Ankara, Türk Kurumu Basımevi, Ankara, 1985, 2. baskı, 1987, s. 915. (Prof. Dr. Hazma Eroğlu, Milletlerarası Hukuk Açısından Bulgaristan'daki Türk Azınlığı Sorunu, s. 15-46.) Eser ayrıca, İngilizce ve Arapça'ya da çevrilmiştir.
- 6- Atatürk Araştırma Merkezi, Türkiye Cumhuriyeti'nin Temel İlkelerinden Laiklik, Panel, (Yöneten: Prof. Dr. Utkan Kocatürk, Konuşmacılar: prof. Dr. Turhan Feyzioğlu, Prof. Dr. İsmet Giritli, Prof. Dr. Bülent Daver, Ord. Prof. Dr. Reşat Kaynar, Prof. Dr. Hazma Eroğlu, Prof. Dr. Ahmet Mumcu, Prof. Dr. Ergun Özbodun) 29

- sahifeden** oluşan panel metni, hem Atatürk Araştırma Merkezi Dergisinde, hem de broşür şeklinde yayımlanmıştır.
- 7- Atatürk Milliyetçiliği Sempozyumu, Van, Hakkari 11-12 Ocak 1985, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 1985.
  - 8- Ali Çetinkaya Paneli bildirileri, 22-23 Şubat 1986, afyon Belediyesi Yayını, Ankara, 1986 (Hazma Eroğlu'nun Bildirisi: Atatürk ve Çetinkaya, s. 69-75).
  - 9- Modern Türkiye'nin Doğuşunda Atatürkçü Düşüncenin Yeri: Atatürk'ü 50. Ölüm yılında anma amacıyla Çukurova Üniversitesi'nde düzenlenen toplantıda sunulan bildiriler. 7-8 Aralık 1988, Adana, Hazma Eroğlu'nun Bildirisi: Hukuki Açından Laiklik, Çukurova Üniversitesi Basımevi, Adana, 1989.
  - 10- Uluslararası Atatürk Sempozyumu, 21-23 Eylül 1987 Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1994, (Hazma Eroğlu'nun Bildirisi: Laikliğin Bedeli, s. 73-90).
  - 11- Uluslararası İkinci Atatürk Sempozyumu, 9-11 Eylül 1991 Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi, C. I ve II, Ankara, 1996 (Hazma Eroğlu'nun Bildirisi: Hukukta Batıya Yönelmenin zorunluluğu, s. 3-25).
  - 12- T.C. Kültür Bakanlığı, Cephelerden Kurtuluş Savaşına, 3 cilt.
Cilt I- Birinci Dünya Savaşı-Cepheler,
Cilt II- Birinci Dünya Savaşı- Çanakkale Cephesi,
Cilt III- Kurtuluş Savaşı.
Hazırlayan: Mehmet Özel Güzel Sanatlar Genel Müdürü, Metin Yazarı: Prof. Dr. Hazma Eroğlu, araştırma: Nail Tan. Geliştirilmiş Üçüncü Basılış.
  - 13- T.C. Kültür Bakanlığı, 70. Yıldönümünde Lozan, Hazırlayan: Mehmet Özel, Metin: Prof. Dr. Hazma Eroğlu, araştırma: Nail Tan, Ankara, Kültür Bakanlığı, s. 112. aynı eserin İngilizce Tercümesi: Lausanne on its 70th anniversary, The Mimistay of culture, s. 112.
  - 14- T.C. Kültür Bakanlığı, Kuruluş, Kurtuluş, Cumhuriyet, (Bu eserin 2. basılışı, 2003 tarihinde Ankara Ticaret Odası tarafından yapılmıştır.) Hazırlayan: Mehmet Özel, Metinler: Prof. Dr. Hazma Eroğlu, Fotoğraf ve Araştırma: Nail Tan, Baskı: İhlas Gazetecilik A. Ş., s. 548.